Din mormânt voievodal, în binecuvântată și preafrumoasă raclă. Descoperirea moaștelor Sfântului Voievod Martir Constantin Brâncoveanu

Pr. Dr. Emil Nedelea Cărămizaru

Potrivit Hotărârii Sfântului Sinod și a Înaltei binecuvântări a Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, pe baza avizului Ministerului Culturii, în anul 2014 a început deshumarea moaștelor Sfântului Martir Constantin Brâncoveanu din mormântul voievodal al Bisericii „Sfântul Gheorghe" Nou.

Pentru acel moment cu încărcătură duhovnicească, istorică și emoțională deosebită, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a desemnat o comisie formată din teologi, arheologi, istorici, antropologi, un arhitect specialist în monumente istorice, precum și doi specialiști în restaurare-piatră. Această comisie a fost coordonată de către Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor. Membrii acestei comisii au fost următorii: Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, ulterior ales de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în demnitatea de Arhiepiscop al Râmnicului; P.C. Preot Ionuț Corduneanu, Vicar Patriarhal; P.C. Preot Alexandru Moțoc, Inspector General Bisericesc; P.C. Preot Prof. Dr. Emil Nedelea Cărămizaru, parohul Bisericii „Sfântul Gheorghe" Nou; Prof. Univ. Dr. Emilian Popescu, membru al Academiei Române; Prof. Univ. Dr. Panait I. Panait, istoric, arheolog specialist; Prof. Dr. Gheorghe Mănucu Adamești eanu, arheolog expert; Dr. Raluca-Iuliana Popescu, arheolog specialist; Ingrid Pool, expert în arheometrie; Dr. Andrei Soficaru, specialist antropolog de la Institutul „Francisc Rainer" al Academiei Române; Dr. Mihai Constantinescu, specialist antropolog, Institutul „Francisc Rainer" al Academiei Române; Arhitect Dr. Dan D. Ionescu, specialist monumente istorice; Prof. Anton Rațiu, sculptor; Alexandru Siminic, sculptor restaurator monumente istorice. La această lucrare din Biserica „Sfântul Gheorghe" Nou a participat și o echipă de la Sectorul Cimitire și Servicii Funerare al Arhiepiscopiei Bucureștilor, coordonată de P.C. Preot Costinel Ailioaiei, Consilier eparhial. Intervenția arheologică la mormântul Sfântului Voievod Constantin Brâncoveanu s-a desfășurat în perioada 12–15 mai 2014.

Operațiunea de desfacere a plăcii funerare a început în dimineața zilei de luni, 12 mai 2014. Înainte de începerea lucrărilor, s-a săvârșit o rugăciune de binecuvântare în prezența Preasfințitului Părinte Varsanufie Prahoveanul și a membrilor comisiei, iar după aceea echipa desemnată a trecut propriu-zis la lucrarea de deschidere a mormântului voievodal. Mai întâi a fost desfăcută, cu multă atenție, piatra funerară, care cântărește aproximativ 1000 de kilograme și care era fisurată în trei locuri, încă din timpul incendiului din martie 1847. Apoi a fost scos „patul" de cărămidă pe care fusese așezată piatra funerară în anul 1985. Ulterior, echipa a purces la desfacerea plăcii de beton, așezată deasupra criptelor în timpul lucrărilor de consolidare și protejare a mormântului, efectuate tot în anul 1985, sub coordonarea renumitului arhitect Ștefan Balș. După cum se știe, intervenția la mormântul voievodal din anul 1985 a avut ca scop exclusiv consolidarea mormântului, sicriele din cripte rămânând neatinse. După ce a fost deschisă placa de beton, marți, 13 mai 2014, au fost găsite trei cripte despărțite prin pereți de cărămidă, în interiorul cărora se aflau trei sicrie. Primul sicriu identificat a fost al domnitorului Ioan Mavrocordat (1716–1719). Sicriul se afla în cripta din latura de sud-vest. Stabilirea identității osemintelor domnitorului a fost realizată pe baza unui recipient din sticlă, sigilat la ambele capete, care conținea un document olograf, semnat de către principele Constantin Edgar Mavrocordat, la data de 22 mai 1934, prin care arăta că în acel sicriu se aflau osemintele strămoșului său, domnitorul Ioan Mavrocordat. Acest document lămurește identitatea osemintelor, atât ale domnitorului Ioan Mavrocordat, cât și faptul că „în racla a doua se găsesc oseminte străine familiei Mavrocordat, care nu trebuie confundate cu acelea ale lui Ioan Vodă Mavrocordat, care sunt așezate chiar sub capătul criptei».

În plus, la identificarea osemintelor lui Ioan Vodă Mavrocordat a contribuit și existența unor litere confecționate din metal, cu inițialele «I M» (Ioan Mavrocordat) și a unei coroane în miniatură, alcătuită tot din metal, toate acestea fiind aplicate pe sicriu. Așadar, specialiștii arheologi și antropologi, pe baza cercetărilor prezente și a celor anterioare, au stabilit faptul că în sicriul alăturat lui Ioan Vodă Mavrocordat se află oseminte ale familiei Brâncovenilor (aflate în cripta de sud-est). Odată ce a fost stabilită apartenența osemintelor din cele două cripte, atenția membrilor comisiei s-a îndreptat asupra celui de-al treilea sicriu, situat în latura de nord a mormântului. Într-adevăr, în conformitate cu relatările arheologice mai vechi, în această criptă au fost găsite moaștele Domnitorului Martir și Sfânt Constantin Vodă Brâncoveanu. Ele erau așezate în formă de cruce, iar craniul sfântului se afla în partea de sus a acestor moaște. Descoperirea sfintelor moaște a creat o puternică emoție membrilor comisiei. Echipa de antropologi, examinând sfintele moaște, a constatat la craniul Sfântului

Constantin Brâncoveanu următoarele: „Craniul aparține unei persoane de sex masculin, cu vârsta de cca. 60 de ani. Acesta prezintă urmele unei perforații de formă circulară pe osul parietal stâng, produsă cu un obiect ascuțit. De asemenea, am putut observa pe partea posterioară a ramilor mandibulari urme ale unor leziuni produse cu obiecte tăioase. Aceste observații sunt în concordanță cu datele istorice cunoscute despre uciderea domnitorului Constantin Brâncoveanu și cu observațiile realizate cu ocazia analizei antropologice efectuate în anul 1932".

În ziua descoperirii sicrielor, echipei de cercetare a Muzeului Municipiului București i s-au alăturat dr. Mihai Constantinescu și dr. Andrei Soficaru, cercetători de la Institutul de Antropologie „Francisc J. Rainer" al Academiei Române, pentru a cerceta osemintele de vârstă și sexe diferite găsite în acele sicrie. Analizele celor doi antropologi asupra sfintelor oseminte ale Domnitorului Constantin Brâncoveanu au confirmat cercetările din 1932 efectuate de profesorul Francisc J. Rainer. „Craniul aparține unei persoane de sex masculin, cu vârsta de circa 60 de ani. Am observat urme de tăieturi, asemănătoare cu cele produse în cursul unei decapitări, în special pe partea posterioară a ramilor mandibulari, atât pe stânga, cât și pe dreapta; urmele unei perforații de formă circulară pe osul parietal stâng, produs cu un obiect ascuțit, probabil o suliță. Aceste observații confirmă datele istorice legate de uciderea Domnitorului Constantin Brâncoveanu și a fiilor săi, dar și analizele realizate în 1932 de către profesorul Rainer și de profesorul Minovici. De asemenea, am avut ocazia studierii și a restului de oseminte din cripta familiei Brâncoveanu. Am putut identifica osemintele domnului Ioan Mavrocordat. Astfel, conform analizelor noastre și datelor istorice cunoscute, se pare că, într-adevăr, avem de-a face cu oseminte ale Domnitorului Brâncoveanu, ale familiei și ale domnului Ioan Mavrocordat", a explicat antropologul dr. Mihai Constantinescu[1].

„Într-adevăr, avem de-a face cu osemintele Domnitorului Constantin Brâncoveanu"

„Este a treia oară în ultimul secol când a fost deschis acest mormânt. Nu erau foarte multe emoții, să spunem, academice, dar, spiritual vorbind, a fost un moment cu totul deosebit, unic în viață. În momentul în care antropologii ne-au dat explicațiile, am văzut în fața ochilor, efectiv, momentele menționate în cronici, în care Sfântului Constantin Brâncoveanu, cel din urmă executat, i-a fost tăiat capul, iar osemintele rămase arată cum partea de jos a feței a fost tăiată. Gaura din craniu era de fapt capătul

1 Ziarul Lumina, din 17 mai 2014.

prin care a ieșit sulița din cap, după ce a fost decapitat, pentru a se putea purta capul Sfântului Constantin prin cetatea Constantinopolului și pentru a se prezenta această oribilă crimă pe care au făcut-o. Paginile de istorie și de sfințenie s-au desfășurat în fața ochilor noștri într-un mod foarte viu. După deschiderea mormântului și reidentificarea Sfântului Constantin Brâncoveanu, a avut loc rânduiala bisericească a punerii în racla special pregătită în Atelierele Patriarhiei, a cinstitelor moaște, identificate în respectiva criptă, potrivit poziției anatomice. Această rânduială a avut loc în Biserica «Sfântul Gheorghe»-Nou"[2], a precizat pr. Ionuț-Gabriel Corduneanu, vicar administrativ patriarhal, membru al Comisiei Patriarhiei Române pentru dezvelirea mormântului Sfântului Voievod Martir Constantin Brâncoveanu și al lui Ioan Vodă Mavrocordat.

Mărturisesc, ca martor și participant la acest eveniment cu conotații istorice și duhovnicești, că impactul meu sufletesc cu descoperirea sfintelor moaște ale Marelui Domnitor și Sfânt Martir Constantin Brâncoveanu îmi va rămâne în minte și în suflet pentru totdeauna. Aflarea moaștelor Sfântului Martir Constantin Brâncoveanu reprezintă cel mai important și de neuitat moment din viața mea de slujitor al Sfintei Biserici. Pentru mine a fost un privilegiu duhovnicesc să particip, în calitate de slujitor la sfântul altar al bisericii ctitorite de către Sfântul Constantin Brâncoveanu, la acest popas istoric. Știind că acest demers duhovnicesc, istoric și științific a adus o împlinire a așteptărilor îndelungate ale clerului și poporului dreptmăritor, consider că documentația prezentată în vederea deschiderii mormântului voievodal și-a atins sublimul scop. Epilogul apoteotic al identificării sfintelor moaște, precum și mutarea lor în raclă reprezintă rodul credinței, speranței și trudei mai multor generații iubitoare de Hristos și cinstitori ai Sfinților Martiri Brâncoveni.

Joi, 15 mai, Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, înconjurat de preoții slujitori de la Biserica „Sfântul Gheorghe"-Nou din București, a săvârșit slujba Parastasului pentru persoanele ale căror oseminte au fost deshumate.

Sfintele Moaște ale Sfântului Martir Constantin Brâncoveanu au fost așezate după o rânduială specială într-o raclă confecționată din argint aurit la Atelierele Patriarhiei Române. Această raclă a fost realizată cu Înalta binecuvântare a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și cu osteneala Preasfințitului Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

În ziua de 17 mai 2014 a avut loc o conferință de presă la Palatul Suțu din Capitală. Mass-media a preluat evenimentul și l-a dezbătut pe larg.

2 Ziarul Lumina, din 17 mai 2014.

În cadrul conferinței de presă, moderată de către dr. Gheorghe Mănucu Adameșteanu, arheolog expert și responsabilul șantierului arheologic, s-a precizat că pe parcursul cercetărilor arheologice au fost descoperite lucruri cunoscute și atestate de documente și izvoare istorice. Profesorul dr. Panait I. Panait, care a cercetat istoria orașului București timp de șase decenii, a explicat că sub Biserica „Sfântul Gheorghe" Nou din București se află vestigii ale celei mai vechi biserici din Capitală, ridicată pe la jumătatea secolului al XV-lea de Dobruș Banul, și că pământul din interiorul bisericii și din vecinătatea ei încă mai păstrează taine pe care arheologii trebuie să le scoată la lumină. „Ne bucurăm că suntem printre cei care am investigat, eu cel puțin, în anul 1985, ultima până în zilele noastre, mormântul lui Constantin Brâncoveanu și că avem acest buchet de sfinți creștini români care și-au păstrat credința în Iisus Hristos și au iubit poporul acesta", a spus arheologul prof. dr. Panait I. Panait.

Despre succesiunea construirii bisericilor de la „Sfântul Gheorghe"-Nou, dar și despre cele petrecute în acea săptămână, a vorbit arhitectul dr. Dan. D. Ionescu, șef de proiecte pentru lucrările de reabilitare ce se desfășoară la acest lăcaș de cult: „Ceea ce s-a întâmplat în ultimele zile confirmă poziția mormintelor, respectiv a domnitorului Ioan Mavrocordat, înhumat în 1719, care a succedat lui Nicolae Mavrocordat, lui Ștefan Cantacuzino și lui Constantin Brâncoveanu. Alături de el este mormântul Sfântului Constantin Brâncoveanu. Ambele morminte sunt cu lespezi foarte frumoase, din marmură excepțională, lucrate în stil brâncovenesc. De asemenea, a fost observată și temelia bisericii, foarte probabil databilă în vremea lui Dobruș Banul, însă urmează rafinarea cercetării".

Racla cu moaștele Sfântului Domnitor Martir Constantin Brâncoveanu a fost sfințită în ziua de 20 mai, de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în Paraclisul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe" din reședința patriarhală, eveniment la care au participat ierarhi ai Sinodului Mitropolitan al Munteniei și Dobrogei, preoți și diaconi de la reședința patriarhală, administrația patriarhală și cea eparhială și din soborul de slujitori ai Catedralei patriarhale. Din soborul ierarhilor, au făcut parte Înaltpreasfințitul Părinte Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului, Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, Preasfințitul Părinte Visarion, Episcopul Tulcii, Preasfințitul Părinte Siluan, Episcopul ortodox român din Ungaria, Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal, și Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

„Această raclă a Sfântului Domnitor Martir Constantin Brâncoveanu este o raclă prin care noi oferim darul artei românești din darurile lui. Întoarcem Sfântului Constantin Brâncoveanu frumusețea stilului brân-

covenesc prin care el a onorat poporul român şi acum noi, din darurile sale, am pregătit acest dar de recunoştinţă, de evlavie, de cinstire, învăţând prin aceasta că recunoştinţa este virtutea cea mai mare a creştinilor şi activitatea cea mai mare, aşa cum ne arată Sfânta Recunoştinţă numită Sfânta Euharistie. Moştenirea brâncovenească înseamnă credinţă puternică, jertfelnică şi o artă de sinteză între valorile spirituale răsăritene şi cele din Biserica Apuseană", a spus Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

În dimineaţa zilei de 21 mai 2014, în ziua de prăznuire a Sfinţilor Împăraţi Constantin şi Elena (hramul Catedralei Patriarhale), după săvârşirea Sfintei Liturghii la Catedrala Patriarhală, începând cu ora 15.00, a avut loc o procesiune solemnă cu moaştele Sfântului Martir Constantin Brâncoveanu, pe următorul traseu: Catedrala Patriarhală, Biserica „Domniţa Bălaşa", Piaţa Universităţii şi Biserica „Sfântul Gheorghe"–Nou, unde au fost depuse sfintele moaşte.

